

(ב) וַיֹּאמֶר עֲשׂוּ אֶל־יַעֲקֹב הַלְעִימְנִי נָא מִן־הָאָדָם הָאָדָם הַזֶּה כִּי עַיַף אָנֹכִי עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמוֹ אָדָם:

לַוְאָמֶר עֲשׂוּ לַיַּעֲקֹב אֲטַעֲמֵנִי כְעַן מִן סְמוּקָא סְמוּקָא הַדִּין אַרִי מְשַׁלְהֵי אָנָּא עַל כֵּן קָרָא שְׁמָה אָדָם:

ה"י «הלעיטיני • אפתח פי ושפף הרבה לתוכו, כמו ששינינו: 'אין אוכסין את הנמל, אבל מלעיטיני אותו'. מן־הָאָדָם הָאָדָם • עדשים אדמות, ואותו היום מת אברהם, שלא יראה את עשו בן בנו, יוצא לתרבות רעה, ואין זו שבה טובה שהבטיחו הקדוש־ברוך־הוא. לפיכך קצר הקדוש־ברוך־הוא ה' שנים משנותיו, שיצחק חי ק"פ שנה, וזה קע"ה שנה, ובשל יעקב עדשים להברות את האבל. ולמה עדשים? שדומות לגלגל, שהאבלות גלגל החזור בעולם. (ועוד, מה עדשים אין להם פה, כך האבל אין לו פה, שאסור לדבר, ולפיכך המנהג להברות את האבל בתחלת מאכלו ביצים, שהם צגלים ואין להם פה, כך אבל אין לו פה כדאמרין במועד קטן: אבל, כל ג' ימים הראשונים אינו משיב שלום לכל אדם, וכל שכן שאינו שואל בתחלה. מג' ועד ז', משיב ואינו שואל וכו', ברש"י י"ט).

(לא) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מַכְרָה כִּיּוֹם אֶת־בְּכֹרְתְךָ לִי:

לֹא וְאָמַר יַעֲקֹב זַפִּין כִּיּוֹם דְּלֵהֵן יַת בְּכוּרְתְךָ לִי:

ה"י «מכרה כיום • פתרגומו כיום דלהן, כיום, שהוא ברור, כך מכר לי מכירה ברורה. בכרתך • לפי שהעבודה בכורות, אמר יעקב: 'אין רשע זה כדאי שיקריב להקדוש־ברוך־הוא'.

פירוש אשל אברהם - הרב אלאשוילי

(ב) הַלְעִימְנִי - אפתח פי ושפוף הרבה - אף שבגמרא (המובאת לקמן) לא נתבאר שהלעטה הינו שמאכילה הרבה, אלא רק ששפוף לתוף פיה (במקום שהיא יכולה להחזיר המאכל), אף כיון שמשרת ההלעטה היא כדי שהבהמה תאכל יותר ממה שהיא אוכלת בעצמה, לכן פירש כאן "ושפוף הרבה", כלומר, יותר ממה שעשו היה אוכל אם היה אוכל בכחות עצמו. גם יש לומר, שמה שנקט "הרבה", והו גלגל כפל הלשון "מן האדם האדם הזה" (באר בשדה).

את האבל - יצחק. וראה גם רש"י תהלים קט, טו: "שעשה יעקב נזיד עדשים לנחם את יצחק". ולמה עדשים? שדומות לגלגל, שהאבלות גלגל החזור בעולם - בדפוס ראשון ושני: "גלגל הוא שחוזר בעולם". ובגמרא בבא בתרא טו, ב: "אף אבלות מגלגלת ומחזרת על באי עולם".

(ועוד, מה עדשים אין להם פה - כמו שיש לפולין ולשאר מיני קיטנית כמין סדק (רש"י ב"ב טו, א).

כך האבל אין לו פה, שאסור לדבר

- ברש"י שם: "שהוא יושב ודומם". ולפיכך המנהג להברות את האבל בתחלת מאכלו ביצים שהם צגלים ואין להם פה - אף ברש"י שם: "אין להם פה אבל אינם מגלגלים כגלגל". כך אבל אין לו פה, כדאמרין במועד קטן - כא, ב.

אבל כל שלשה ימים הראשונים אינו משיב שלום לכל אדם, וכל־שכן שאינו שואל בתחלה, משלשה ועד שבעה משיב ואינו שואל וכו', ברש"י י"ט). - בכמה כתבי־יד ודפוסים ראשונים לא גורסים קטע זה. תורה לא

(לא) מכרה כיום - פתרגומו: "כיום דילתין" - כיום זה.

"כיום" שהוא ברור, כך מכור לי מכירה ברורה. בכרתך - לפי

שהעבודה בכורות - שהבכורים היו מקריבים קרבנות לשם ה' עד הקמת המשכן, שאז הפהנים החליפו את הבכורים (ראה יבמות קטו, א). וראה לעיל יד, ח שנקמר על שם בן נח "והוא כהן לאל עליון", והרי שם לא היה הגדול בבני נח, אלא הקטן שבהם, ויש לומר שאמנם בתחלה נתנה ההונה לשם, לא מצד בכורתו, אלא מצד מעלתו, ואחר־כך ניטלה ממנו ההונה, כמבואר הטעם בגדרים לב, ב, וניתנה לבכורים. ועדין צריך עיון.

אמר יעקב: אין רשע זה כדאי שיקריב להקדוש־ברוך־הוא - פי אם לא בן, אף הותר לו ליעקב לעשות בן (רא"ש). ולהעיר גם מרש"י במדרג ג, יב: "לפי שהיתה העבודה בכורות, וכשחטאו בעגל נפסלו, והלויים שלא עבדו עבודה זרה נבחרו תחתיהם". ועל השאלה מה מועילה מכירה בכורה, כתב הרא"ש, שיעקב רצה רק למנוע מעשו את עבודת הקרבנות, ולא שהוא עצמו יעבוד במקומו. אף ה"גור אריה" כתב, שמלשון רש"י לקמן כו, לו "לבכור ברכתי", משמע שנקנה הבכורה לעצמו ולא רק שמנע הבכורה מעשו. ולכן מתרץ באופן אחר, שלפני מתן תורה העבודה בכורות היתה מצד הכבוד (ולא מצד הקדושה). ודבר זה יש ביכולת הבכור

לתוכה, כמו ששינינו - שבת קנה, ב. "אין אוכסין את הנמל - אין מאכילין אותו הרבה בעל כרחו לתחוב לו בגרונו רש"י שם). אבל מלעיטיני אותו" - שופכים המאכל לתוף פיה (ר"ע). מן האדם האדם - עדשים אדמות. ואותו היום מת אברהם, שלא יראה את עשו בן בנו יוצא לתרבות רעה, ואין זו שבה טובה" שהבטיחו הקדוש־ברוך־הוא - לעיל טו, טו. וראה גם רש"י שם. לפיכך קצר הקדוש־ברוך־הוא המש שנים משנותיו, שיצחק חי ק"פ שנה - כדלקמן לה, כח. וזה קע"ה שנה, ובשל יעקב עדשים להברות - להאכיל (ראה רש"י ש"ב ג, לה.